

Curs 3

– Macroeconomie –

Ce am învățat până acum

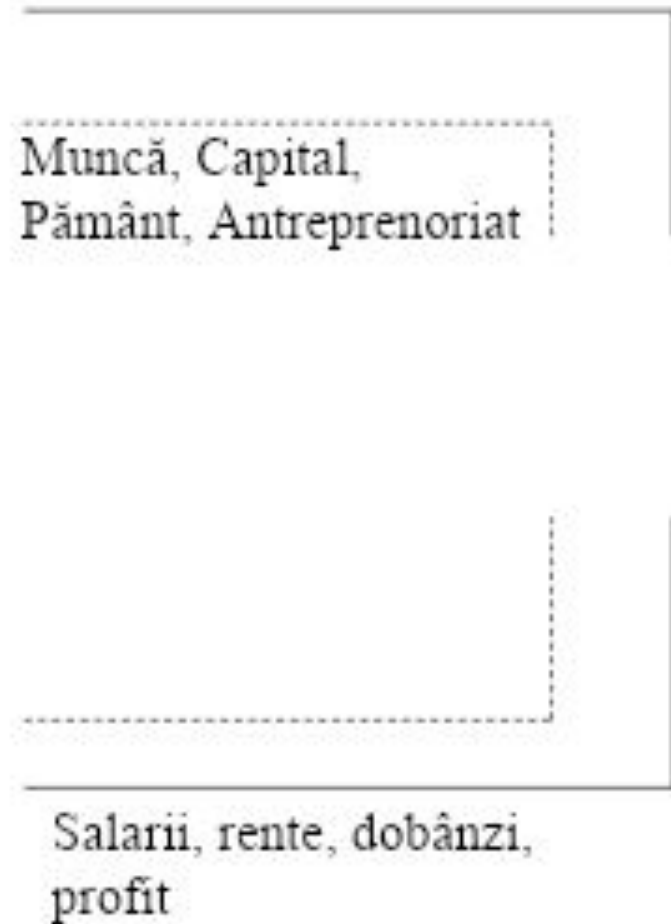
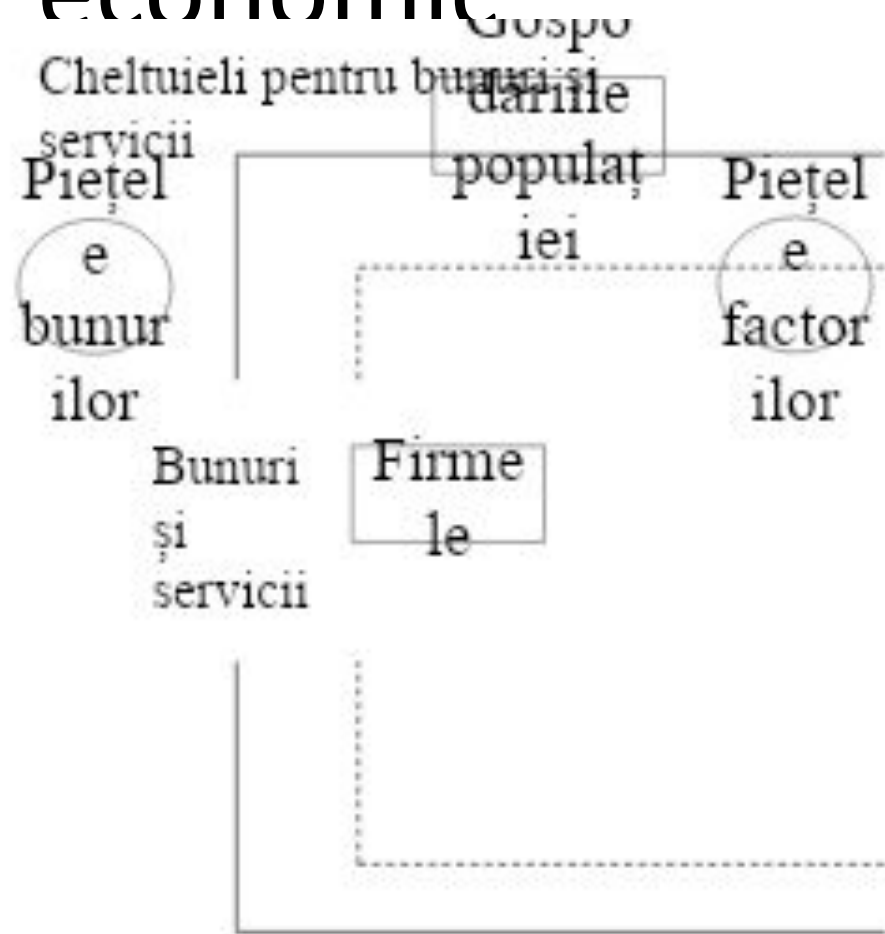
Economia de piață – economia în cadrul căreia alocarea resurselor se face, în cea mai mare măsură, prin intermediul pieței. Instrumentul de reglare este **prețul**. Economiiile cele mai prospere sunt economii bazate pe funcționarea liberă a pieței. Piața poate asigura, creșterea economică și prosperitatea populației.

Este un sistem cooperativ în care fiecare individ se integrează din și în vederea **propriului interes**. Statul nu intervine în acțiunile ce fac obiectul pieței.

Principiul mâinii invizibile = principiul libertății de acțiune, al unei continue adaptări a agenților economici la schimbările determinate de acțiunile celorlalți agenți economici

Tipologia economiei de piață - modele ale economiei de piață: neoclasic și Kenesiyan / neoamerican și renan

Ce am învățat până acum - Circuitul economic

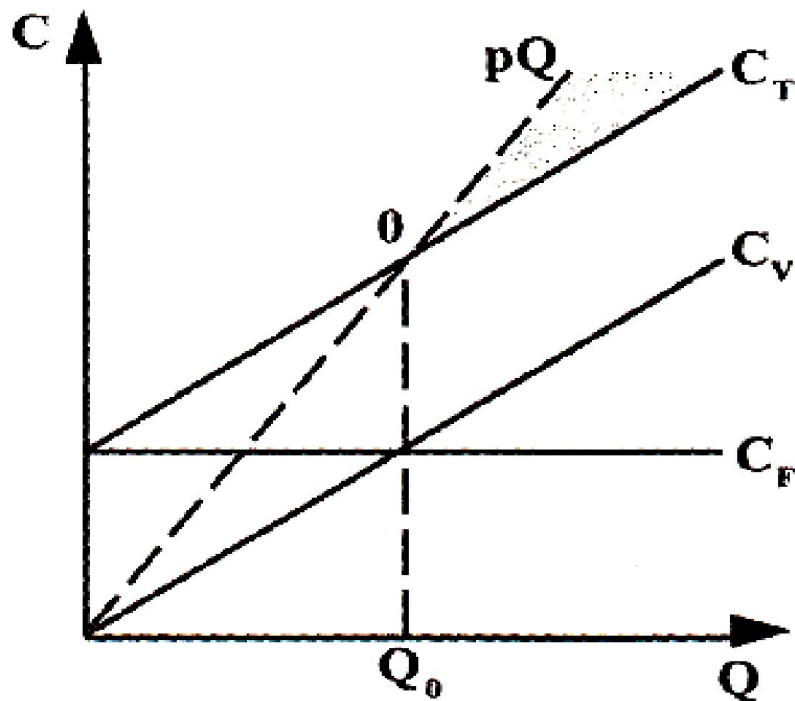
Ce am învățat până acum

- Ce este întreprinderea?
- Rolul întreprinderii în societate
- Tipuri de întreprindere
- Ce este un holding, ce este un cartel
- Caracteristicile întreprinzătorului, diferența dintre întreprinzător și investitor (un întreprinzător care dorește să își diversifice riscurile investiționale)
- Factorii de producție: munca, natura, capitalul. Productivitatea actorilor de producție
- Costuri: costul total, costul mediu, costul marginal
- Costuri fixe și costuri variabile

$$c_m = \frac{\Delta C_T}{\Delta Q}$$

Ce am învățat până acum - Pragul de rentabilitate

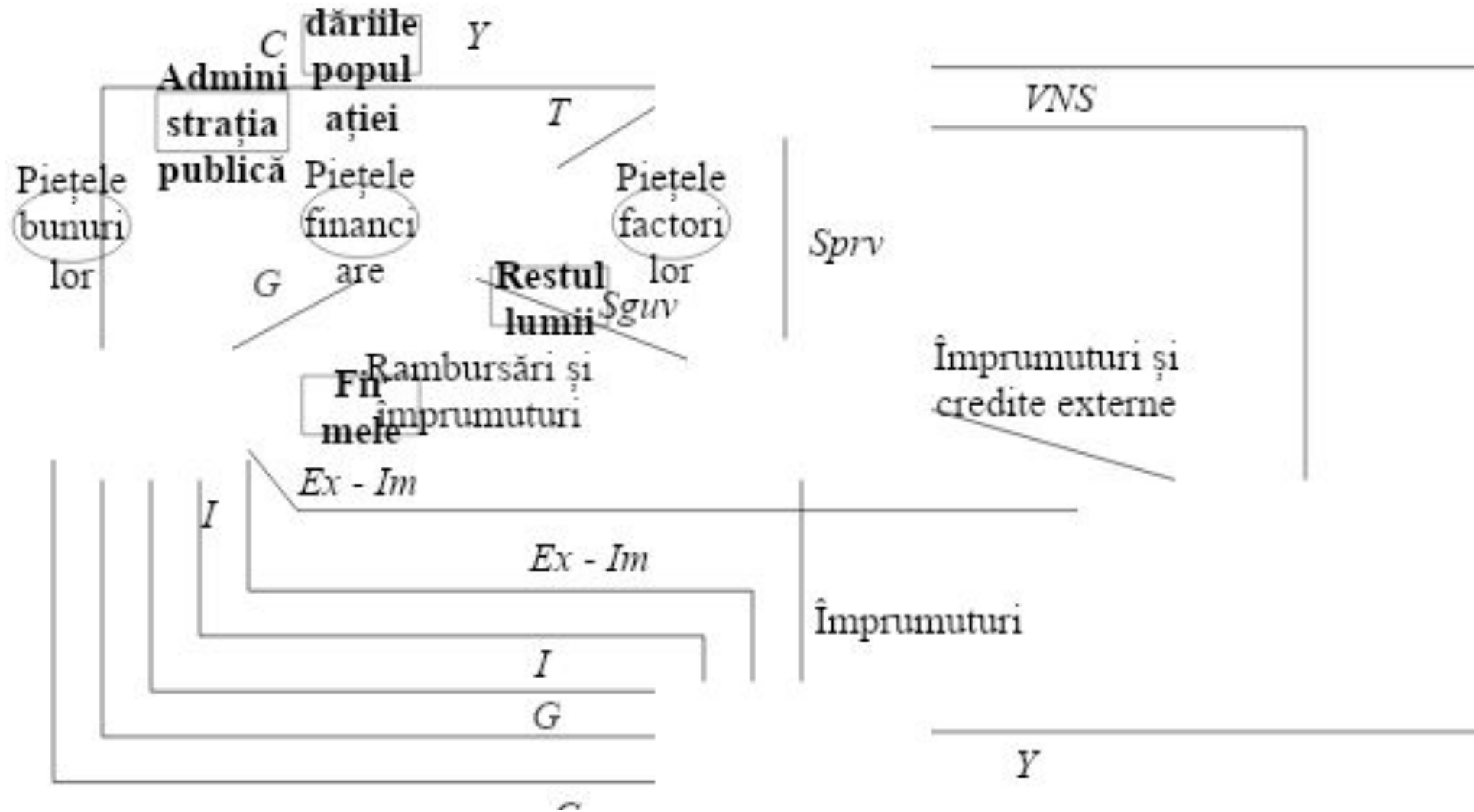
- $R = P/CT \times 100$

Cele mai importante variabile (sau grupe de variabile) care influențează mărimea rentabilității sunt:

- Sporirea volumului producției. Influența acestei variabile se explică prin aceea că orice creștere a producției sporește încasările (evident dacă este asigurată piața de desfacere), în timp ce cheltuielile fixe rămân invariabile.
- Desfacerea produselor pe piețele care asigură un preț cât mai convenabil, ceea ce poate duce la spor de încasări la același volum de producție și desfacere.
- Reducerea costului total de producție, ceea ce influențează sporirea masei profitului și totodată creșterea ratei rentabilității

Ce am învățat până acum - Fluxuri monetare

Indicatori macroeconomici

1. Consumul privat, **C** = cheltuielile gospodăriilor populației pentru cumpărarea bunurilor necesare satisfacerii nevoilor curente de viață;
2. Consumul public, **G** = cheltuielile statului pentru asigurarea bunei funcționări a administrației publice;
3. Investițiile brute, **I** = cheltuielile firmelor pentru achiziționarea / construirea bunurilor de capital fix și creșterea stocurilor;
4. Economisirile private, **S_{prv}** = partea din venitul gospodăriilor populației nefolosită pentru consumul privat;
5. Taxele, **T** = sume plătite de către gospodăriile populației și firme, în beneficiul statului, conform legislației în vigoare;
6. Exportul net, **Exp – Imp** = diferența dintre *Exporturi* și *Importuri*;
7. **VNS** - venitul net din străinătate

Cursul 3 - Rezumat

- Ce este macro-economia
- Indicatorii macroeconomici
- Măsurarea „costului vieții”: Indicele prețurilor bunurilor de consum (IPC).
- Alți indicatori de măsură a nivelului prețurilor (deflatorul PIB)
- Cererea și oferta agregată
- Veniturile și cheltuielile de consum, economii și investiții
- Piața muncii și șomajul
- Moneda, politica monetară
- Fluctuațiile ciclice, creșterea economică

Ce este macroeconomia

- Știința care studiază comportamentul economiei privite ca ansamblu, adică explicarea perioadelor de avânt și de regres, a modificărilor în cadrul structurii de producție, a fenomenelor monetare (inflației) și de ocupare a factorului muncă (șomajul), a problemelor balanței de plăți și ratelor de schimb.
- **Macroeconomia = studiul activității economice de ansamblu**
- Indiferent de natura lor piețele comunică între ele formând o rețea complexă de interdependențe, legate de producerea și schimbul de bunuri și servicii, de repartizarea veniturilor, de folosirea unor instrumente financiare, valutare etc. Pornind de la cunoașterea acestor legături, tot ceea ce afectează funcționarea uneia dintre ele provoacă perturbații pe celelalte piețe din rețea. O serie de efecte se situează dincolo de o piață sau alta, afectând funcționarea de ansamblu a unei economii sau chiar a economiei mondiale.
- Macroeconomia analizează **politica monetară**, prin care se determină cantitatea de bani din economie precum și structura sistemului bancar și **politica fiscală**, respectiv politica cheltuielilor publice, politica taxelor și impozitelor și politica deficitului bugetar.

La ce întrebări răspunde macroeconomia?

- **Ce factori determină creșterea economică pe termen lung dintr-o țară?** De ce economiile unor țări înregistrează o creștere rapidă, asigurând cetățenilor lor îmbunătățirea într-un timp scurt a nivelului de trai, în timp ce economiile altor țări stagnează sau înregistrează chiar scăderi, cetățenii acestora confruntându-se cu multe dificultăți materiale?
- **Care sunt cauzele care fac ca activitatea economică dintr-o țară să fie fluctuantă?** De ce economia înregistrează pe termen scurt fluctuații accentuate, oscilând între perioade de prosperitate și perioade de dificultăți economice?
- **Care sunt cauzele șomajului?** De ce în anumite perioade șomajul crește foarte mult? De ce chiar în perioade de relativă prosperitate o fracție importantă a forței de muncă rămâne neocupată?
- **Care sunt cauzele care determină creșterea prețurilor?** De ce în unele țări prețurile sunt relativ stabile perioade îndelungate de timp, pe când în altele, prețurile înregistrează creșteri accentuate și persistente?
- **În ce măsură sistemul economic mondial influențează economiile naționale?** Cum afectează legăturile între națiuni, precum comerțul internațional și creditul internațional, performanțele economiilor individuale și economia mondială, privită ca un întreg.
- **Cum se pot utiliza politicile guvernamentale pentru a îmbunătăți performanțele economice ale unei țări?** În ce fel pot să afecteze politicile economice, cum ar fi politica taxelor și impozitelor și politica cheltuielilor publice, comportamentul de ansamblu al economiei? Cum trebuie să fie conduse politicile economice pentru a păstra stabilitatea economică și prosperitatea într-o țară cât mai mult timp posibil?

Agenții economici

- Agenți economici elementari și agregați
- **Societăți comerciale** - toți acei agenți economici care produc pentru piață, oferă bunuri comerciale și obțin pe această bază venituri.
- **Instituții de credit.** Cea mai mare parte a agenților economici efectuează operațiuni financiare fără ca acestea să reprezinte activitatea lor principală. Unitățile economice din acest sector au ca funcție principală realizarea de operațiuni financiare. Cine sunt? Banca centrală și băncile comerciale precum și alte organisme financiare specializate. Obțin venituri din dobânzi și comisioane.
- **Instituții de asigurări.**
- **Administrații publice.** Cuprind unități care prestează servicii nemarfare pentru colectivitate și redistribuie veniturile. În mod concret, există administrația publică centrală (guvernul și alte organisme ale administrației centrale) și administrații publice locale. Resursele lor provin din vărsăminte obligatorii.
- **Administrații private.** Organisme fără scop lucrativ care furnizează unor grupuri speciale de gospodarii servicii marfare și nemarfare. Partidele politice, sindicatele, asociațiile culturale. Resursele lor - contribuțiile voluntare ale gospodariilor.
- **Gospodării (menaje).**
- **Restul lumii (exteriorul).**

Indicatori macroeconomici

- expresie valorică sintetică a activității economice (producției) la nivelul unei economii naționale în decursul unei perioade de timp, de regulă un an
- ***globali, finali (brut net),***
- ***interni*** sau ***naționali***
- ***nominali*** sau ***reali***

Indicatori macroeconomici - PGB

- totalitatea producției de mărfuri realizată într-o perioadă de timp, de regulă un an, în cadrul unei economii naționale.
- se calculează pe baza însumării veniturilor obținute din vânzarea producției de către toți agenții economici și a veniturilor factorilor de producție.

$$\Sigma(pi * qi)$$

Indicatori macroeconomici – PIB

- reprezintă valoarea bunurilor economice finale produse într-o economie națională. De exemplu, venitul unui cetățean român care lucrează în Israel este parte a PNB al economiei românești; în același timp, el nu este parte a PIB al României, deoarece nu a fost obținut în economia românească, ci este parte a PIB al Israelului.
- Când PNB este mai mare decât PIB, aceasta înseamnă că rezidenții unei anumite țări câștigă mai mult în afara granițelor decât câștigă străinii în țara respectivă, și invers atunci când PNB este depășit de mărimea PIB.
- $PIB = PGB - Ci$

Indicatorii macroeconomici - PNB

- Produsul național brut – **PNB**: valoarea tuturor bunurilor și serviciilor finale realizate, într-o perioadă dată, prin participarea factorilor de producție aflați în proprietatea tuturor agenților naționali.
- PNB este valoarea bunurilor finale. În acest fel are loc evitarea dublei impuneri: se dorește evitarea includerii în PNB atât a prețului complet a unui automobil, cât și valorii cauciucurilor vândute producătorului pentru a fi asamblate la mașină. Aceste componente se numesc *bunuri intermediare*, iar valoarea lor (consumul intermediar) nu e inclusă în PNB.
- În practică, dubla impunere este evitată prin utilizarea valorii adăugate: în fiecare stadiu al producției se ia în considerare, ca parte a PNB, doar valoarea adăugată bunului în stadiul respectiv. Suma valorilor adăugate în fiecare stadiu de producție va fi egală cu valoarea finală a bunului.

PNB și valoarea adăugată

- **Valoarea Adăugată** = Diferența dintre valoarea de piață a producției unei firme și valoarea factorilor de producție cumpărați de la alte firme pentru realizarea acelei producții. Valoarea pe care o firmă o adaugă prin activitatea ei la valoarea factorilor de producție cumpărați de ea.
- PNB constă în valoarea producției curente (realizată într-o anumită perioadă de timp, de regulă un an); se exclud astfel tranzacțiile cu bunuri pre-existente.
- Construirea unei locuințe este parte a PNB, spre deosebire de comercializarea locuințelor deja construite. PNB include taxele percepute de agențiile imobiliare pentru vânzarea locuințelor pre-existente: o astfel de agenție prestează servicii curente, facilitând contractul dintre cumpărător și vânzător, deci este normal ca această activitate să contribuie la PNB.
- Evaluarea bunurilor se realizează la prețurile pieței. Pentru anumite bunuri acestea includ taxe indirecte, cum ar fi taxele pe vânzări sau accizele, ceea ce înseamnă că prețurile bunurilor să nu fie totuna cu prețul primit de vânzătorul bunurilor respective. **Prețul net**, determinat ca diferență între prețul pieței și taxele indirecte, poartă și denumirea de cost al factorilor; acest preț reprezintă suma ce revine factorilor de producție ce au concurat la realizarea bunului.

Probleme ale măsurării agregatelor macroeconomice

- În general, datele referitoare la PNB și PIB sunt considerate nu numai o măsură a producției, dar și un indicator de evaluare a bunăstării rezidenților unei țări. Economiștii și politicienii lasă să se creadă din discursurile lor că dacă PNB real crește, bunăstarea economică se mărește, de asemenea. Însă indicatorii macroeconomici de rezultate nu sunt nici pe departe măsuri perfecte ale producției și bunăstării.
- De ce?

Motive pentru care măsurarea indicatorilor macroeconomici este inexactă

- valorile unor producții sunt inexacte deoarece nu există piețe pentru aceste bunuri, adică nu există prețuri. Exemplele reprezentative includ:
  - serviciile guvernamentale (activitățile sectorului public, educație, sănătate publică etc.)
  - activitățile voluntare sau de natură casnică
  - timpul liber de care dispun indivizii
  - calitatea mediului natural
  - activitățile din economia subterană (De ce se desfășoară activități “la negru”?)
- este dificil să se ia în considerare, în mod corect, îmbunătățirea calității produselor nereflectată în creșterea valorii de piață a acestora. Este cazul computerelor a căror calitate s-a îmbunătățit uimitor, în timp ce prețurile acestora au scăzut puternic.
- unele activități, înregistrate ca părți ale PNB, reprezintă de fapt un consum de resurse pentru prevenirea sau stoparea unor aspecte negative, cum ar fi criminalitatea, deteriorarea resurselor naturale sau protejarea mediului înconjurător, activități care nu produc valoare adăugată netă.
- datorită imposibilității evaluării utilității sunt excluse din calculul PNB activități precum tranzacții financiare pure (vânzări-cumpărări de acțiuni), vânzările la mâna a doua, donațiile; totuși, din perspectiva teoriei schimburilor, asemenea activități sporesc bunăstarea tuturor părților angajate în efectuarea lor, altfel producerea acestora n-ar mai fi avut loc.

Alți indicatori

- Produsul național net

(PNN) = diferența între PNB și amortizarea capitalului

- PNN nu include valoarea producției păstrate pentru menținerea capacității productive a economiei, adică deprecierea sau uzura stocului existent de capital. De exemplu, rezerva pentru depreciere se ridică în cazul SUA la circa 11% din PNB. Astfel, PNN oferă o apreciere mai bună a producției naționale: un consum sporit de capital, la același nivel al PNN, ceea ce ar echivala cu un nivel superior al PNB, este de fapt o situație indezirabilă.

Alți indicatori

- Venitul național (VN) se calculează ca diferență între PNN și taxele și impozitele indirecte. VN aproximează veniturile factorilor de producție la nivelul unei țări (salarii, rente, dobânzi nete, profituri) obținute de agenții economici naționali.
- Venitul personal disponibil (VD) este calculat ca diferență între venitul personal și taxele asupra venitului personal.
- $VD = VN + \text{transferuri} - \text{taxe asupra venitului personal}$.
- Venitul disponibil este de fapt venitul de care indivizii dispun în final, care se transformă în consum și economii.

Alți indicatori

- **Consumul** - totalitatea sumelor cheltuite de gospodării pentru achiziționarea de bunuri economice. Cheltuielile pentru consum reprezintă cea mai importantă componentă în structura cererii. Consumul include cheltuieli cu bunuri alimentare, îmbrăcăminte, servicii, cât și achiziționarea unor bunuri de folosință îndelungată (cum ar fi automobilele) – cheltuieli ce ar putea fi privite mai degrabă ca investiții, decât consum.
- **Cheltuielile guvernamentale** - cheltuielile publice, cu apărarea națională, cu întreținerea drumurilor, cu plata salariilor angajaților guvernamentali etc. Acestea desemnează achizițiile guvernamentale de bunuri economice care împreună cu transferurile desemnează cheltuielile guvernamentale totale. Transferurile guvernamentale nu sunt incluse în calculul PIB.
- **Investițiile** - orice activitate curentă ce contribuie la creșterea capacității viitoare de producție a economiei, prin intermediul investițiilor fizice și celor cunoscute sub denumirea de investiții în capitalul uman. Clasificarea în cheltuieli cu achiziționarea bunurilor de consum și a celor de investiții rămâne în mare măsură o problemă de convenție. În ciuda existenței unor cazuri oarecum discutabile, investițiile sunt asociate adăosurilor aduse stocului de capital. Acestea sunt investițiile nete. Dacă se adaugă acestora investițiile de înlocuire (amortizarea destinată menținerii stocului de capital existent) se obțin investițiile brute.

$$I_b = I_n + A$$

- **Exporturile nete** reprezintă diferența dintre exporturi și importuri sau, altfel spus, soldul balanței comerciale, fiind o componentă a cererii totale pentru producția indigenă. Exporturile reprezintă o cerere externă față de producția internă. Când un menaj, o întreprindere sau guvernul cumpără un produs din străinătate, exportul net se reduce, însă aceasta nu înseamnă reducerea PIB-ului ci doar modificarea structurii acestuia.

Produs intern brut real vs nominal

- PIB este un indicator valoric - modificarea lui poate fi determinată și de evoluția prețurilor, nu numai de cea a producției fizice.
- Eliminarea efectului perturbator al prețurilor asupra comparațiilor între indicatorii rezultativi necesită exprimarea acestora în termeni nominali și reali.
- PIB nominal exprimă valoarea producției dintr-o anumită perioadă în prețurile perioadei respective, adică în prețurile curente ale perioadei de calcul. PIB real reflectă modificarea producției fizice din economie prin exprimarea bunurilor finale produse în diferite perioade de timp în prețurile unui an de referință, numite prețuri constante sau comparabile.
- Când economiștii vorbesc despre PIB, cel mai adesea analizele se referă la PIB real. De asemenea, atunci când se vorbește de măsurarea creșterii economice, analizele iau în considerare ratele de variație a PIB-ului real.

Deflatorul PIB

- În consecință, atunci când se compară producțiile a doi ani diferiți, PIB nominal se deflaționează, adică se corijează prin împărțirea nivelului lui din anul curent cu indicele general al prețurilor care exprimă evoluția prețurilor între anul de bază și anul curent.

$$\text{Deflatorul PIB} = \frac{PIB \text{ Nominal}}{PIB \text{ Real}} \cdot 100$$

- Raportul dintre PIB nominal și PIB real reprezintă indicatorul numit deflatorul PIB. Deflatorul este o măsură a inflației pentru perioada care începe cu anul de bază (anul ale cărui prețuri se folosesc în determinarea PIB real) și se încheie cu anul curent. Întrucât calcularea deflatorului implică toate bunurile produse într-o economie, el reprezintă un indice al prețurilor cu bază largă.
- Deflatorul PIB este unul din cele două instrumente utilizate în mod curent pentru aprecierea evoluției prețurilor, alături de indicele prețurilor de consum.

Indicele prețurilor bunurilor de consum (IPC)

- Măsoară evoluția prețurilor unui coș de bunuri și servicii reprezentativ pentru cheltuielile efectuate de o gospodărie tipică.
- De ce s-a inventat?
- Spre ex., pentru a putea compara salariile de acum 10 ani cu cele din prezent, trebuie să găsim un mijloc de a transforma sumele de bani disponibile la momente diferite în putere de cumpărare, ceea ce înseamnă aducerea acestora la același numitor.
- Cum se calculează?

Calculul IPC

- Din motive de simplificare, vom presupune o economie elementară încare „coșul de consum” nu conține decât două produse: mere și portocale.
- **Etapa 1.** Determinarea compoziției coșului de consum, adică stabilirea bunurilor și a cantităților cu care acestea intră în coșul de consum. Exemplu: 4 mere și 2 portocale.
- **Etapa 2.** Culegerea prețurilor bunurilor
- **Etapa 3.** Calcularea costului coșului de bunuri
- **Etapa 4.** Alegerea anului de referință și calculul IPC
- **Etapa 5.** Calculul ratei inflației (măsurarea **inflației** este scopul final)

Ani	2	3	4	5
	Prețul merelor	Prețul portocalelor		
2001	1 leu	2 lei	2001: (4 mere x 1 leu) + (2 portocale x 2 lei) = 8 lei	2001: IPC = 8 lei/8 lei x 100 = 100%
2002	2 lei	3 lei	2002: (4 mere x 2 lei) + (2 portocale x 3 lei) = 14 lei	2002: IPC = 14 lei/8 lei x 100 = 175% 2002: (175 – 100) / 100 x 100 = 75%
2003	3 lei	4 lei	2003: (4 mere x 3 lei) + (2 portocale x 4 lei) = 20 lei	2003: IPC = 20 lei/8 lei x 100 = 250% 2003: (250 – 175) / 175 x 100 = 43%

Deosebiri fundamentale între IPC și deflatorul PIB

- deflatorul include un grup de bunuri și servicii mult mai mare decât cel utilizat în calculul IPC;
- IPC măsoară evoluția prețurilor unui coș dat de bunuri, același în fiecare an (ceea ce nu este cazul pentru deflator);
- IPC include și prețurile produselor importate, în timp ce deflatorul include doar prețurile bunurilor produse în interiorul țării.

Rate

- *Rata inflației* reprezintă creșterea generală a prețurilor într-o anumită perioadă (exprimată procentual).
- *Rata creșterii economice* este dată în principal de rata creșterii PIB real.
- *Rata șomajului* reprezintă proporția populației care, aptă fiind de muncă și în căutarea unei slujbe, nu poate găsi de lucru într-o anumită perioadă.

Vom nota $u = \frac{L - N}{L} \cdot 100 = \frac{U}{L} \cdot 100$; unde: u = rata șomajului, U – numărul de

șomeri; L – populația totală aptă de muncă și în căutarea unei slujbe; N – populația ocupată.

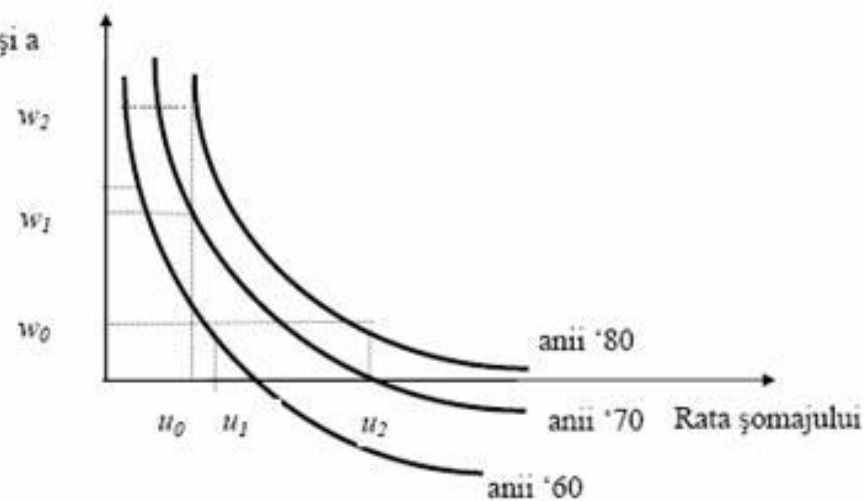
Legea Okun. Curba lui Phillips

- Rata șomajului scade cu 0,5% pentru fiecare procent de creștere a PIB peste o rată a trendului de 2,25%.

$$\Delta u = -0,5 (ry - 2,25)$$

Din comparațiile efectuate între modificările PIB, șomaj și rata inflației s-a constatat că în general reducerea ratei șomajului conduce la creșterea ratei inflației. Această relație dintre șomaj și inflație este evidențiată de *curba Phillips*.

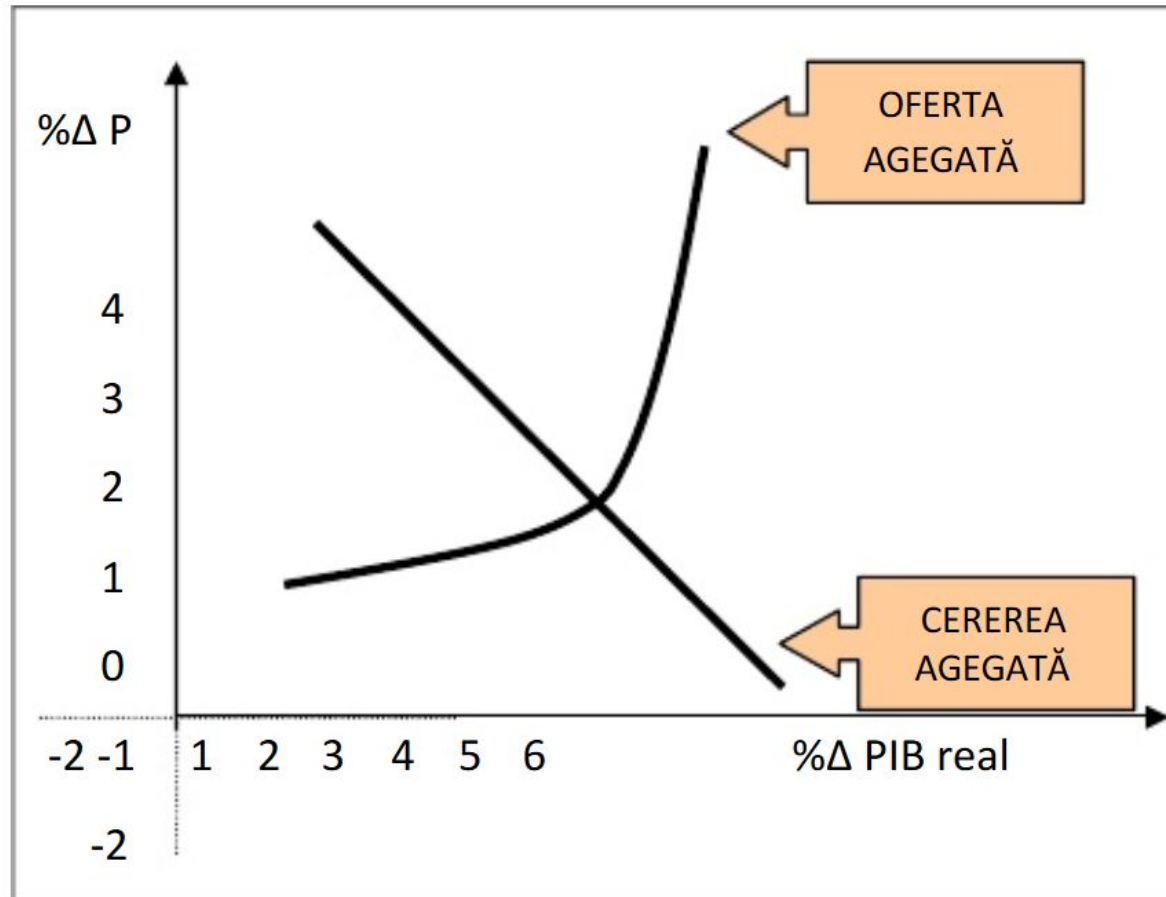
Rata inflației și a salariilor

Cererea agregată și oferta agregată

- Să presupunem că utilizăm PIB-ul real pentru a reprezenta cantitatea totală de bunuri (Q) și deflatorul PIB pentru a reprezenta prețul mediu al acestor bunuri (P). Vom putea reprezenta grafic o curbă a ofertei agregate și una a cererii agregate.
- În realitate, economiștii nu sunt preocupați în principal de nivelul absolut pe care îl au Q și P , ci mai degrabă de modificările procentuale ale acestora. Astfel, în figura următoare am reprezentat pe coordonatele graficului dinamica procentuală a nivelului prețurilor (pe ordonată) și dinamica procentuală a nivelului PIB-ului real.

Cererea agregată și oferta agregată

Curbele cererii și ofertei agregate evidențiază un „echilibru” al economiei, pe ansamblu, atunci când dinamica nivelului prețurilor este zero iar PIB-ul real crește cu 3% anual. Dacă un ritm de creștere de 3% se obține în condițiile „ocupării depline a forței de muncă”, atunci suntem în cazul unei economii neinflaționiste și caracterizată prin ocupare deplină.

Cererea agregată și oferta agregată

- Modificările ce pot apărea la nivelul cererii sau ofertei agregate evidențiază evoluțiile acestei economii. Astfel, manifestarea inflației și producerea recesiunii ar fi consecințele unor șocuri în oferta agregată: acestea se produc simultan atunci când curba ofertei agregate se deplasează spre stânga.
- În condițiile unei curbe a oferte agregate corespunzătoare ritmului maxim de creștere a PIB-ului real de care este capabilă economia în condițiile existente (de exemplu, 3%), orice reducere a cererii agregate va cauza o recesiune și orice creștere va produce inflație.
- Aceste presupuneri sunt însă mult prea restrictive. Nu există o limită absolut strictă în ce privește ritmul potențial de creștere a PIB. Numeroase abordări arată că o creștere mai rapidă (sau apropiată) a producției reale față de dinamica aferentă ocupării depline declanșează presiuni inflaționiste. Caracteristicile de elasticitate ale ofertei și cererii agregate fac ca impactul modificării uneia dintre ele să se repercuteze cu intensități diferite asupra dinamicii prețurilor sau output-ului real de echilibru.

Funcția consumului

- În teoria lui Keynes, consumul ocupă cel mai important rol. Dedus din sfera analizei microeconomice, consumul este corelat la scară macro printr-o funcție a cărei variabilă definitorie este venitul.

$$C = f(Y),$$

- unde C =consum și Y =venit.
- Consumul este format din doua componente: $C = C_a + c'Y$
  - C_a - consumul autonom = acel nivel al consumului ce nu depinde de marimea ori dinamica venitului; se manifestă chiar și atunci când presupunem că venitul ar fi zero și are natura unui consum de subțistență.
  - $c'Y$ - consumul indus = acel nivel al consumului indus de mărimea și dinamica venitului. Modul în care o modificare a venitului se transformă într-o modificare a consumului este descris prin variabila c' , înclinația marginală spre consum.

Funcția de economisire

- $S = Y - C = C = Y - (C_a + c'Y) = -C_a + (1-c')Y = -C_a + s'Y$
- s' se numește înclinație marginală spre economisire și arată cum se modifică economiile la modificarea cu o unitate a venitului.
- $c' + s' = 1$

Piața muncii

- În legătură cu munca și cu remunerarea acesteia, unii economiști sunt de părere că munca este „mai mult decât o marfă”. Această abordare caută să înscrie analiza muncii dincolo de sfera raționamentelor economice, luând în considerare faptul că factorul muncă este reprezentat de oameni, iar oamenii nu pot fi asociați mărfurilor.
- **În realitate**, munca este o marfă la fel ca oricare alta, iar serviciile profesionale, și nu oamenii, sunt cele ce se tranzacționează pe piață în schimbul unui preț numit salariu. Iar formarea acestui preț al muncii se bazează pe aceeași logică economică ce descrie formarea oricărui alt preț în economia de piață.

Limite pe piața muncii

- *Limita maximă* e dată de valoarea productivității marginale a muncii (W_{mgL}). Întreprinzătorul va fi dispus să-și remunereze angajații până la nivelul valoric al productivității marginale generate de fiecare dintre aceștia. Dacă un întreprinzător ar plăti salarii mai mari decât nivelul productivității marginale, acest lucru ar afecta în sens negativ rentabilitatea afacerii respective. De asemenea, la un nivel mai ridicat al salariilor vor fi mai multe persoane interesate să muncească în domeniul respectiv, ceea ce va duce la creșterea ofertei de muncă și la scăderea salariilor în acel domeniu.
- *Limita minimă* a remunerării factorului muncă e reprezentată de acel nivel al salariului pe care posesorul forței de muncă l-ar putea obține în cea mai bună alternativă disponibilă.
- De ce aceste limite? Acestea sunt raționamentele prin care economiștii arată că salariul depinde, pe de o parte, de productivitatea marginală a muncii și, pe de altă parte, de raportul cerere-ofertă ce există pe piața muncii.

Specificul pieței muncii

- Nu există un tip uniform de muncă și nici o mărime universală a salariului. Spunem că piața muncii este segmentată, ca ea conține în realitate tot atâtea piețe câte calificări și profesii există în economia respectivă. Bineînțeles, în funcție de profunzimea specializării profesionale, toate aceste segmente ale pieței muncii ajung la un moment dat să se întrepătrundă.
- Existența unui salariu mai atractiv în domeniul A poate antrena o deplasare a forței de muncă dinspre celelalte domenii către acel domeniu; același raționament este valabil și atunci când ne referim la piețele muncii de la nivel național, în situația în care deplasarea forței de muncă dintr-o țară în alta ar fi una absolut liberă și s-ar desfășura pe criterii absolut economice.
- Oferta de muncă se referă la numărul de locuri de muncă existente într-o economie. Astfel, dacă la baza ofertei de muncă un factor important este cel demografic, la baza cererii de muncă un factor important ține de dezvoltarea economică, respectiv de capacitatea de creare a locurilor de muncă într-o economie.

Oferta de muncă = Cererea de locuri de muncă

Cererea de muncă = Oferta de locuri de muncă

Cum funcționează piața muncii?

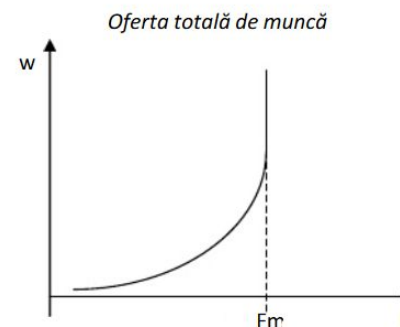
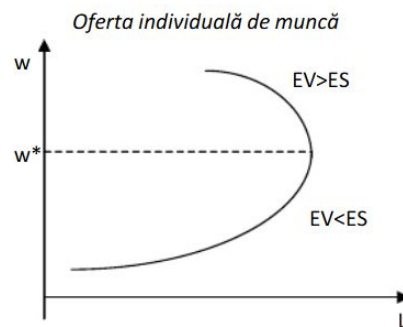
- Fiecare persoană dispune numai de o cantitate limitată de energie pe care o poate cheltui, iar fiecare unitate de muncă poate produce numai un efect limitat. În caz contrar, munca nu ar fi limitată, ci abundentă, nu ar fi considerată un mijloc pentru îndepărtarea neplăcerilor și nu ar trebui economisită, ca orice alt bun economic. Analizată la nivel individual, oferta de muncă dezvăluie raționamentul prin care ofertanții își dimensionează optimal timpul de muncă:

$$T = L + I,$$

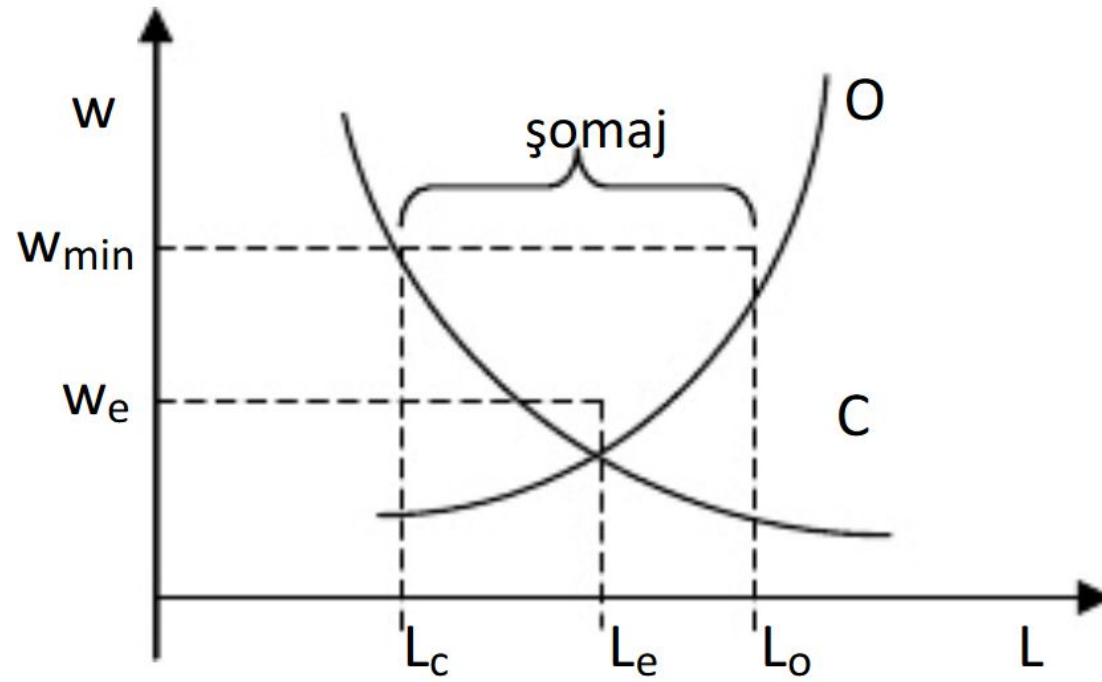
- unde T =timp total, L = timp muncă, I =timp liber.
- Timpul de muncă se referă la perioada de timp pe care individul o alocă activităților desfășurate cu scopul obținerii de câștiguri monetare, iar timpul liber este perioada de timp pe care individul o consacră unor acțiuni care nu sunt motivate de dorința unor câștiguri monetare. Oamenii muncesc atunci când consideră că valoarea produsului muncii este superioară scăderii de satisfacție datorate reducerii timpului liber.
- Alegerea pe care orice persoană o efectuează între timpul de muncă și timpul liber este analizată prin intermediul a două concepte: efectul de substituție și efectul de venit.

Efectul de substituție și efectul de venit

- Efectul de substituție reflectă dorința indivizilor de a înlocui o parte mai mare sau mai mică a timpului lor liber prin muncă, motivația fiind aceea a dorinței de obținere a unui câștig suplimentar. În aceste condiții are loc creșterea ofertei individuale de muncă.
- Pe măsura creșterii nivelului salarial, va crește și timpul de muncă atâta vreme cât oamenii consideră mai importante câștigurile salariale suplimentare decât satisfacția la care au renunțat ca efect al reducerii timpului liber.
- Efectul de substituție dintre timpul de muncă și timpul liber nu acționează permanent. De la un anumit nivel salarial, individul va ajunge să considere că sunt mai importante beneficiile timpului liber decât câștigurile salariale suplimentare, moment în care substituția se reproduce în sens invers. Numim efect de venit înlocuirea unei părți a timpului de muncă prin timp liber.

Şomajul

Moneda

- Dintre toate problemele și domeniile științei economice, puține sunt mai pline de confuzie decât aspectele monetare. La tot pasul întâlnim polemici acerbe: În ce măsură și când sunt mai buni „banii ieftini” sau „banii scumpi”? Care sunt funcțiile adecvate pe care trebuie să le îndeplinească banca centrală și de ce? Care este masa monetară optimă de care are nevoie sistemul economic? Care trebuie să fie rolul guvernelor în problemele de natură monetară? Cât de solide sunt fundamentele sistemului monetar actual?
- **Moneda: instituția fundamentală a acțiunii umane calculate**
- Moneda este indispensabilă pentru dezvoltarea unei structuri de producție complexe și pentru îmbunătățirea eficienței alocării resurselor în cadrul acesteia. Banii constituie unitatea de măsură cardinală specifică tuturor schimburilor, necesară efectuării evaluărilor relative a factorilor de producție și bunurilor economice.

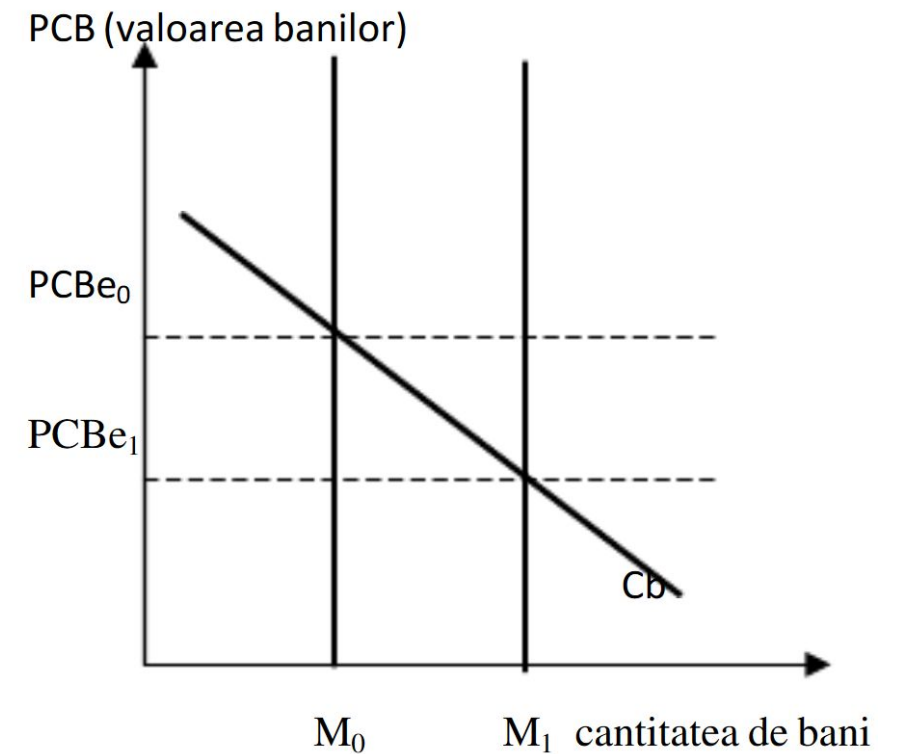

Puterea de cumpărare

- Prețul banilor poate fi exprimat numai în termenii celorlalte mărfuri, adică prin bunurile și serviciile care pot fi obținute pe piață în schimbul unei unități monetare. În consecință, „prețul” sau „valoarea de schimb obiectivă” a banilor constă în „puterea de cumpărare” a unității monetare. Prețul banilor depinde într-o relație invers proporțională de prețurile bunurilor: dacă prețurile bunurilor sunt mai mari, atunci fiecare unitate monetară „cumpără” o cantitate mai mică din aceste bunuri, ceea ce înseamnă că banii au o valoare mai scăzută și invers.
- Determinarea puterii de cumpărare a banilor se face conform relației:
$$PCB = 1/P,$$
- unde PCB este puterea de cumpărare a banilor iar P este nivelul prețurilor bunurilor

Prețul banilor

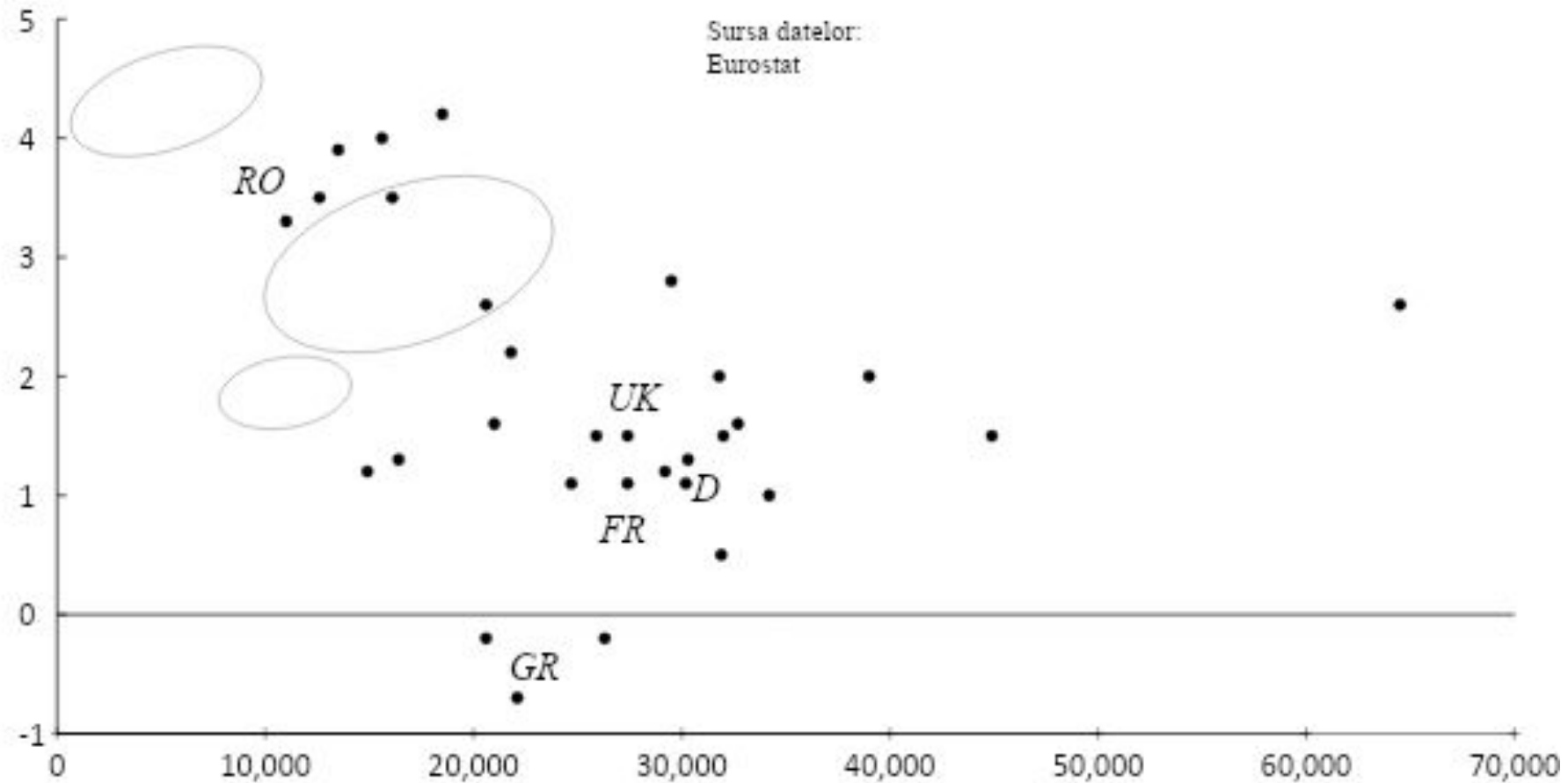
- În graficul alăturat am reprezentat dinamica echilibrului pieței monetare. Curba cererii de bani (C_b) este descrescătoare în raport de prețul banilor (PCB), care este reprezentat pe ordonata graficului.
- Abscisa indică stocul monetar existent în economie, M fiind masa bănească ce poate fi utilizată pentru derularea tranzacțiilor. Stocul monetar și cererea de bani determină nivelul de echilibru al prețului banilor (PCBe).
- De exemplu, dacă valoarea banilor este superioară PCBe, oamenii își vor diminua deținerile de bani, ceea ce va intensifica „vânzarea” banilor, creșterea prețurilor bunurilor și scăderea valorii banilor. Evoluția se manifestă până când are loc refacerea echilibrului monetar, adică restabilirea valorii de echilibru a banilor.
- Teoria cantitativă a banilor - cantitatea de monedă disponibilă în economie determină valoarea banilor: cauza este modificarea lui M iar efectul este modificarea prețurilor și a valorii banilor (PCB).

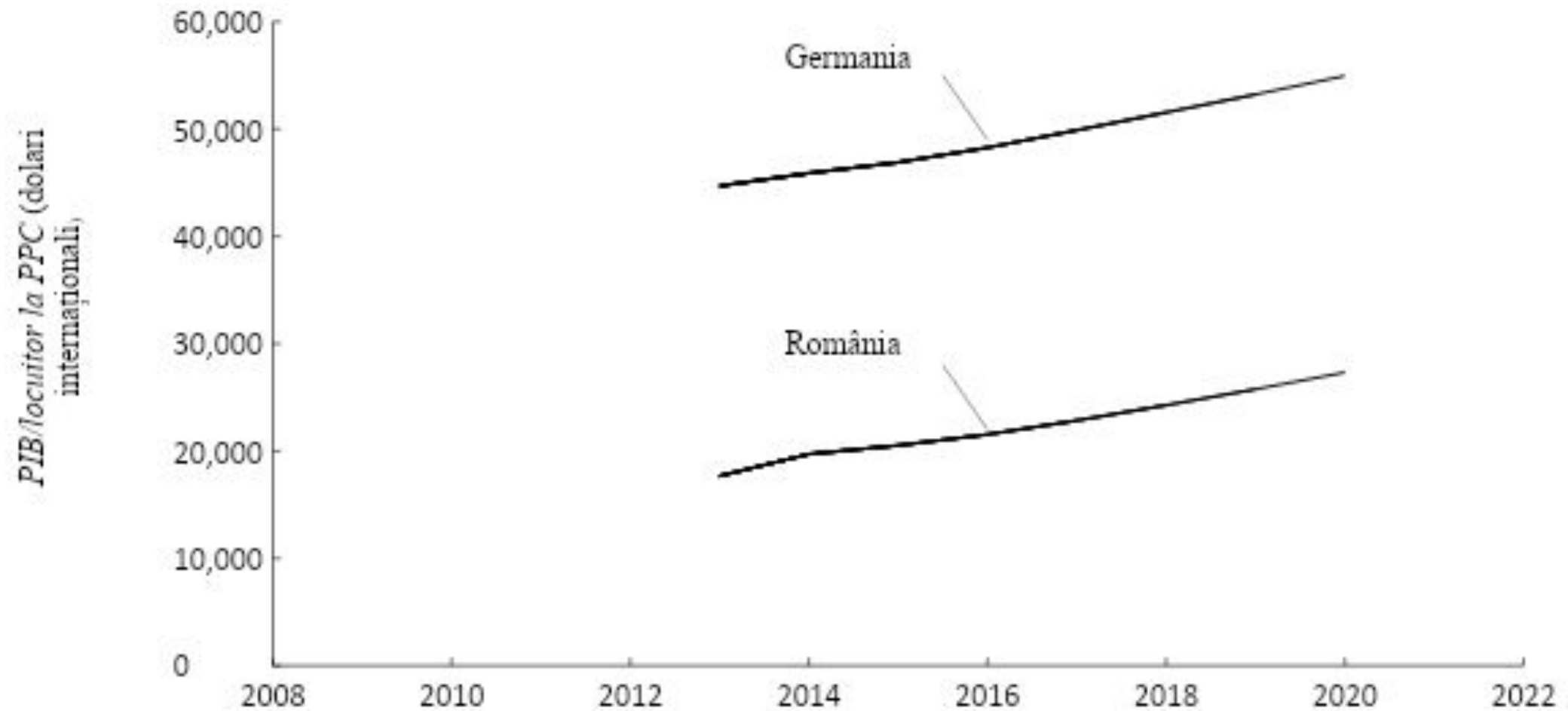
Creșterea economică

- Creștere economică = creșterea, pe termen lung, a potențialului productiv al economiei
- Rata de creștere economică = procentul de creștere anuală a PIB real
- Factori: cantitatea de muncă, cantitatea de capital, progres tehnic
- Există diferențe importante între țări privind ratele de creștere economică
- Nivelul de trai depinde, în mod semnificativ, de creșterea economică
- Convergența = procesul de apropiere între țări în ceea ce privește nivelul de trai

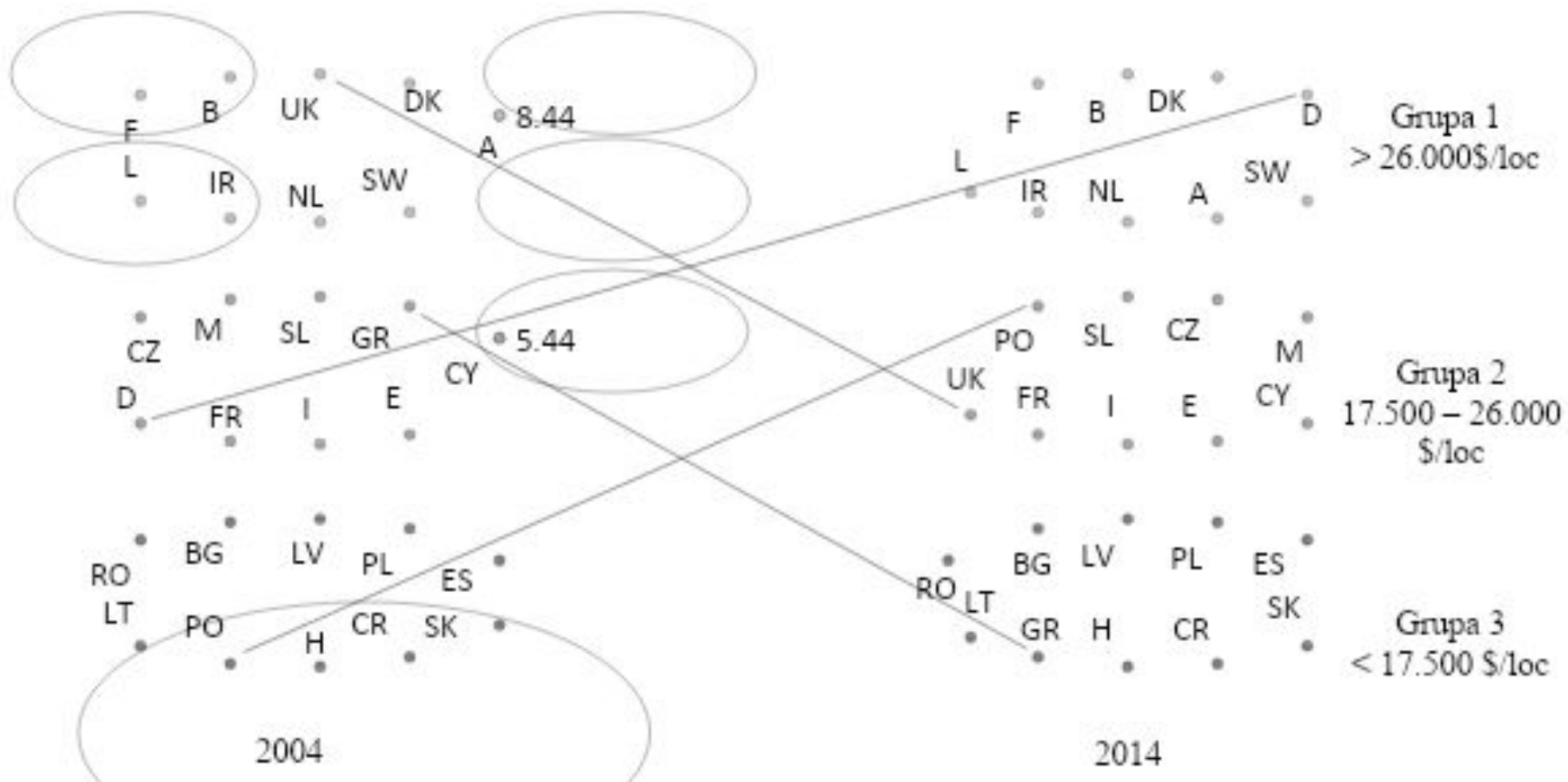
Media creșterilor anuale

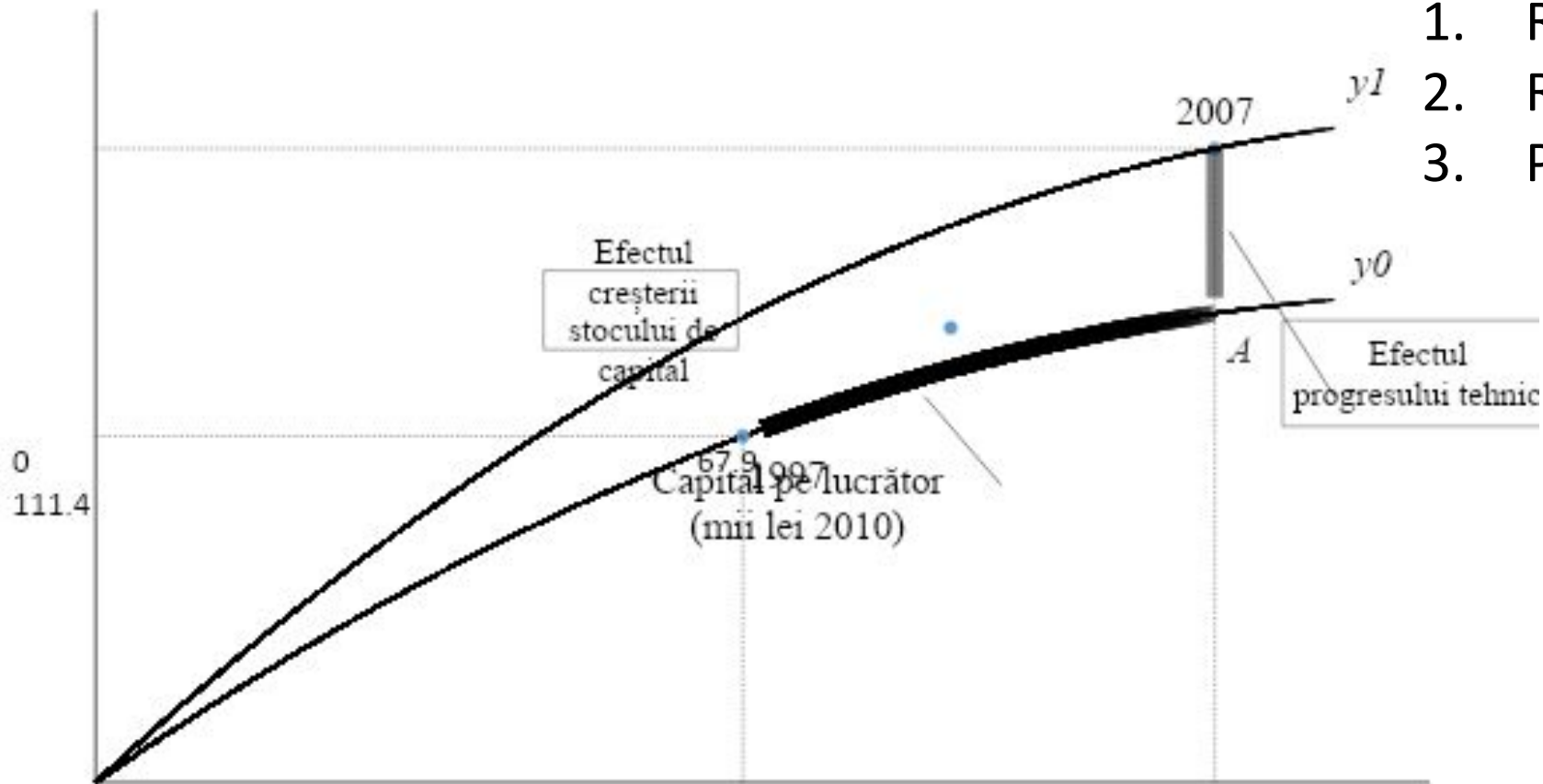
Predicții privind creșterea PIB/locuitor în România și în Germania

Mișcările între grupele de țări din UE, în ultimii 10 de ani

Factorii care determină nivelul de viață pe termen lung

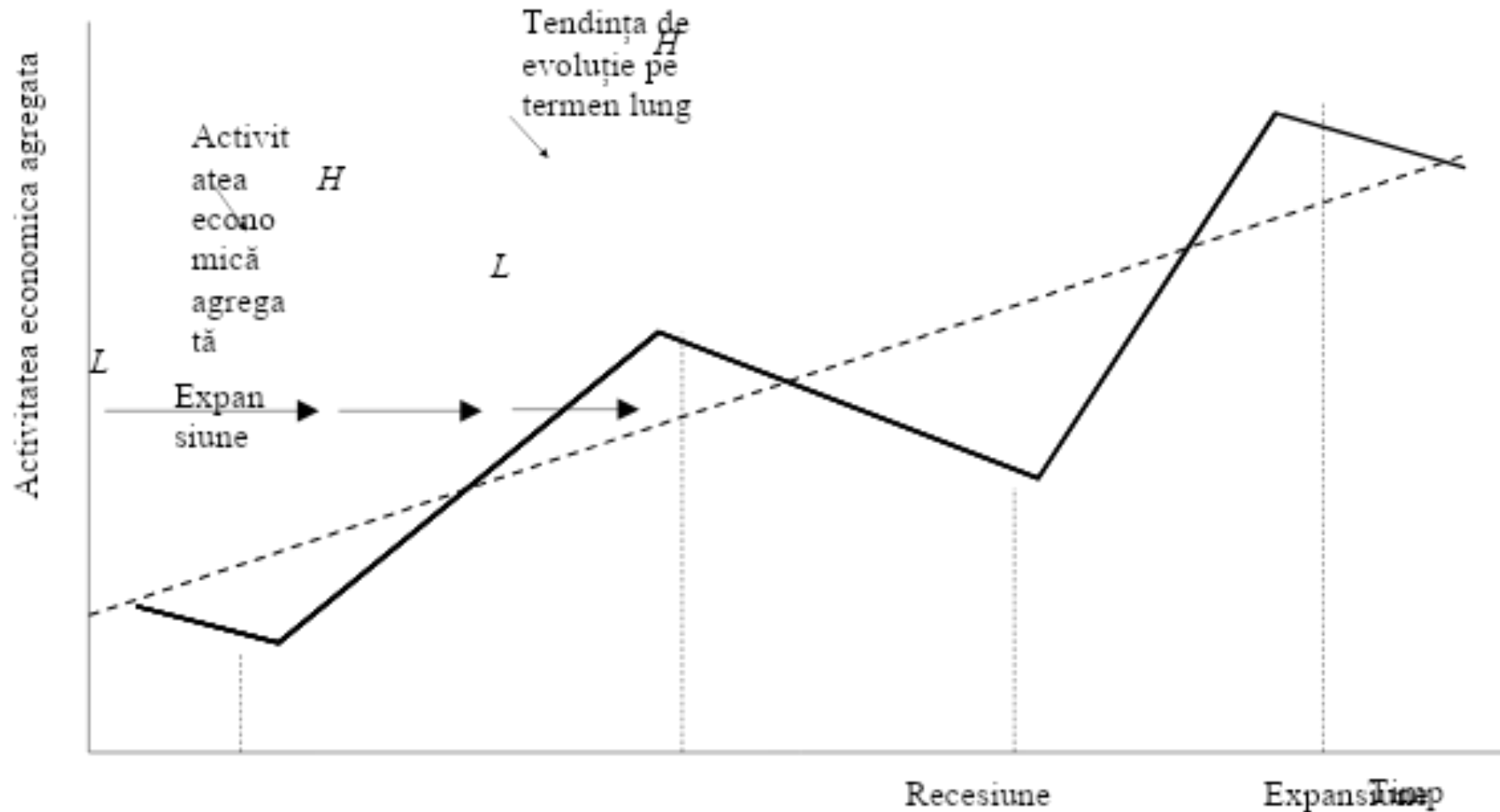
1. Rata de economisire
2. Rata de creștere a populației
3. Progresul tehnic

Fluctuațiile ciclice

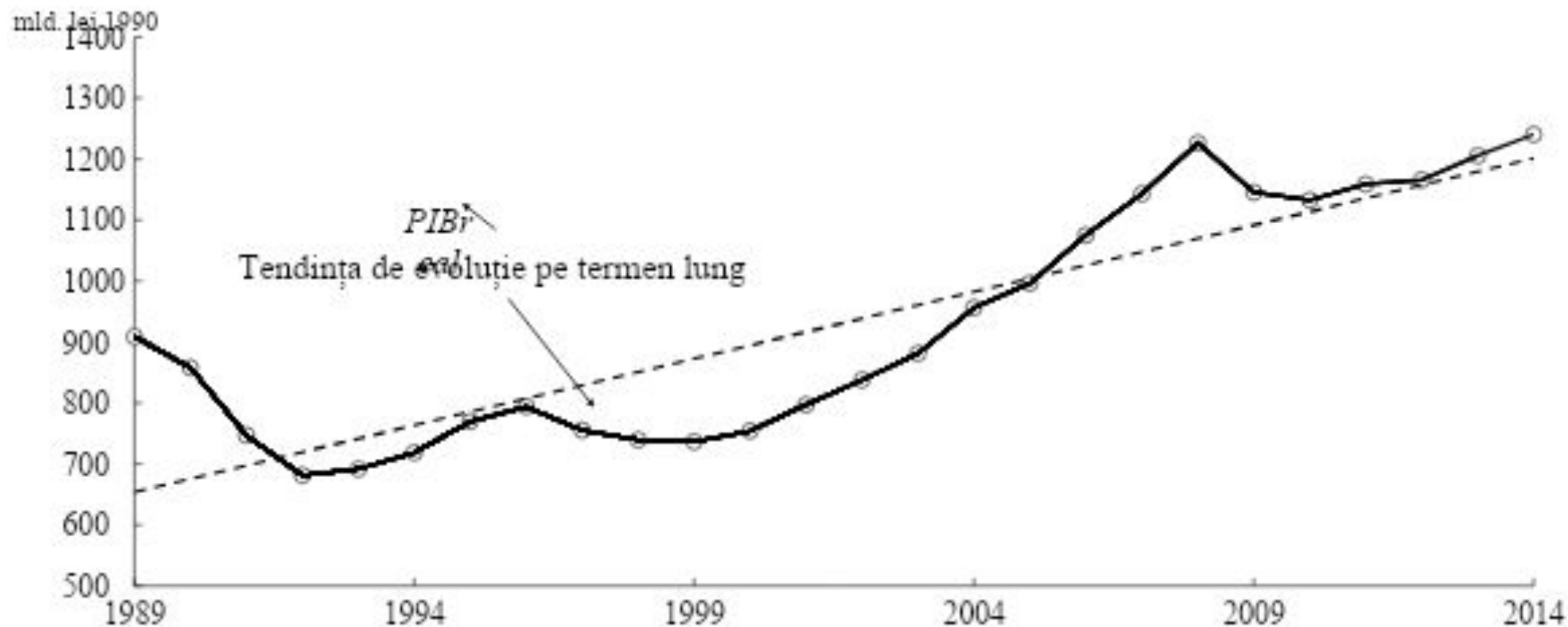
- Fluctuații ciclice = oscilații pe termen scurt ale producției agregate
- Privesc activitatea economică de ansamblu, deși unele sectoare sunt mai puțin afectate decât altele
- Fazele ciclului: expansiunea și recesiunea
- Sunt angrenate toate aspectele vieții economice și social: educația, sănătatea, ordinea publică etc.
- Sunt recurente, dar nu periodice
- Sunt persistente, adică durează de la un an la zece sau mai mulți ani
- Sunt cauzate de factori monetari, economici sau psihologici

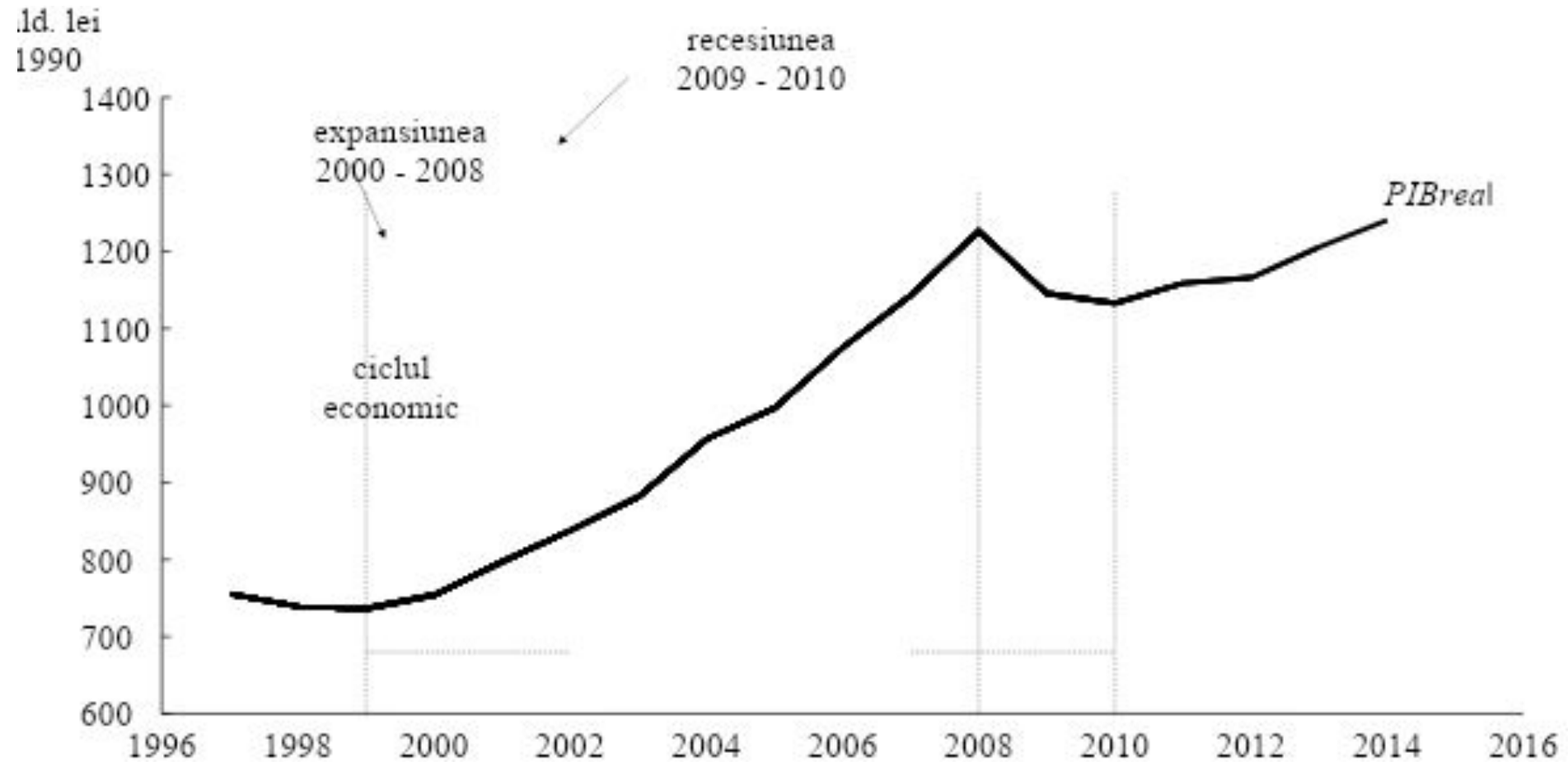
Fluctuațiile ciclice reprezentate grafic

Evoluția PIB al României în perioada 1990 - 2014

Ciclul economic

Evoluția producției industriale

